

วิเคราะห์หนังสือนารีเรื่องนามผ่านแนวคิดสตรีนิยมและเพศภาวะที่เผยแพร่ในสมัยรัชกาลที่ 6

บทความฉบับนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์สตรีที่ถูกยกย่องในหนังสือนารีเรื่องนาม สมัยรัชกาลที่ 6 ผ่านแนวคิดสตรีนิยมและเพศภาวะ โดยศึกษาถึงมุมมองของผู้เขียนหนังสือนารีเรื่องนาม เกี่ยวกับบทบาทของสตรีไทยในสมัยนั้นและการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่มีต่อสตรีไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ผ่านการใช้แนวคิดสตรีนิยมและแนวคิดเพศภาวะ การดำเนินการครั้งนี้ ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแนวทางศึกษา โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารแบบทุติยภูมิ ค้นคว้าจากเอกสาร และงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลจากการศึกษาทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป หนังสือนารีเรื่องนาม ฉบับตีพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงอ่องวิยาปริชา มาตย์ ปี พ.ศ. 2462 โดยบทประพันธ์ในหนังสือนารีเรื่องนามเป็นบทประพันธ์จากกวีที่มีชื่อเสียงในขณะนั้น ทั้งหมดเป็นบุรุษจากกลุ่มชนชั้นสูง บางคนเป็นข้าราชการระดับสูง โดยสตรีที่ได้รับการยกย่องในหนังสือนารีเรื่องนามมีทั้งหมด 14 ท่าน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสตรีไทย ได้แก่ ท้าวเทพกษัตรี และ ท่านโม้ (กรียกย่องสตรี 5 ท่านในบทของท่านโม้ คือ พระสุริโยทัย, ท้าวเทพกษัตรี, ท้าวศรีสุนทร, ท้าวสุนาริ และ นางอมรา) กลุ่มสตรีตะวันตก ได้แก่ แคทเธอริน ดักลาส, พระราชินีวิกตอเรีย, คาเวลล์, เพพิต, ออลอิงส์, เจ้าหญิงมเดอเอ ลัมบัลล์ และ ฟลอเรนซ์ ไนทิงเกล กลุ่มสตรีในวรรณคดี ได้แก่ นางนพมาศ, นางอมรา, นางวิสาขา, นางมัทรี และ พระแม่จันทน์เทวี

ผลการศึกษาพบว่า มุมมองของกวีมีต่อสตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้น เป็นชุดค่านิยมที่เกิดจากมโนทัศน์ของบุรุษเพศ ในการวางกรอบบทบาทของสตรี ให้มีลักษณะ เป็นภรรยาที่ดี มารดาที่ดีและบุตรที่ดี ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัยตลอดจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 6 ที่ “สตรีไทยที่ได้รับการยกย่อง” จากหนังสือนารีเรื่องนาม ถูกนำเสนอตามกรอบของจารีตประเพณีที่มีศาสนาพุทธเป็นส่วนสำคัญในการวางรากฐานหลักการปฏิบัติในชีวิตของชาวไทย สตรีไทยจึงถูกกดทับให้อยู่ในกรอบของระบบโครงสร้างทางสังคมที่บุรุษเพศเป็นคนกำหนด หรือนำเสนอให้สตรีนั้นเอาไปเป็นเยี่ยงอย่าง โดยการสอดแทรกวาทกรรมผ่านชนชั้นนำให้สตรีไทยนั้นรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เกิดเป็นค่านิยมที่ถูกจัดสรรขึ้นตามแบบที่บุรุษเพศคาดหวัง โดยการนำสถานะทางเพศเข้ามาแบ่งแยก ความเป็นเพศชาย-เพศหญิงในบริบทสังคมไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิเคราะห์หนังสือนารีเรื่องนาม ผ่านแนวคิดสตรีนิยมและเพศภาวะนั้น เห็นว่าในบริบทของสังคมไทยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี การเปลี่ยนแปลงที่ดี เป็นลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป เมื่อเทียบกับการแสดงออกในอดีต สะท้อนให้เห็นว่าสตรีนั้นสามารถแสดงออกได้มากกว่าเดิม ในการมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง ดังนั้นข้อเสนอแนะ คือ ควรศึกษาเพิ่มเติมระบบปีตาธิปไตย โดยสามารถนำมาศึกษาอุดมคติของบุรุษเพศในสังคม และศึกษาสตรีเพศในลักษณะการเป็นเพศรองที่ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นเรื่องในการเต็มใจที่จะจำยอมหรือไม่

คำสำคัญ: ลักษณะสตรีที่ถูกยกย่อง, บุรุษเพศ, ศาสนาพุทธ